СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 200. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 28. серпня, 1926. VOL. XXXIV. No. 200. Jersey City, N. J., Saturday, August 28. 1926. THREE CENTS

КАЖУТЬ, ЩО САМІ АМЕРИКАНЦІ РОБЛЯТЬ РОЗДОР НА ФИЛІПІНАХ

ЗАМБОАНГА, Мінданао, Филіпіни. — Кармі Томсон, персональний відпоручник президента Кулиджа, який розслідже відносини на Филіпінах, не міг висісти з корабля на беріг, бо мейор Флечер заявив, що в місті заноситься на боротьбу між магометанським і християнським населеннем, або між Морами і Филіпінцями.

Тимчасом Томсон таки зявився між населеннем та вислухав ріжних промов серед повного спокою. Бувший провінціональний говернор Августин Алварез заявив, що всі троблі на Филіпінах походять від Американців, які кидають кість незгоди між Филіпінців і Морів, коли тільки лучається їм нагода. З прикростю ствердив він, що військові американські бараки є місцем імперіялізму і джінґоїзму. Американські офіцири ширять найбільшу незгоду. А тепер завинив сам мейор Флечер, який зігнав з гір племя Датус, щоби воно заявилося проти незалежности Филіпін.

По тій промові мейор Флечер просив полковника Томсона, щоби він перервав мітінг і перейшов до Морів, бо коли він цего не зробить, прийде до боротьби між обома племенами. Полковник Томсон остав і слухав дальших промов та прийняв делеґації, які домагалися независимости Филіпін. Мітінг відбувся в повнім порядку і ніяких заворушень нігде не було.

Томсон обіцяв те все представити презид. Кулиджови.

ВПАЛИ НА СЛІД УБИЙНИКІВ ГОЛЛА.

НЮ ЙОРК, 26. серпня. — По відбитках пальців, які залишилися на картці, що її знайдено при тілі пастора Голла, пізнали, що убийниками були Генри Карпентер і Виллі Стівенс, яких вже від давна переслухують, як підозрілих о убийство.

ПОЛЮБОВНИЙ СУД ВИРІШИТЬ КВЕСТІЮ ПІДВИШКИ ПЛАТНІ ЗАЛІЗНИЧНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 25. серпня. — Залізничники східних залізниць Злучених Держав в числі 91,000 погодилися на полюбовний суд, який має вирішити справу 20% підвишки платні, якої вони домагаються. Полюбовний суд буде рішати в Ню Йорку.

ВІДНАЙШЛИ УПАВШОГО ЛЕТУНА.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 25. серпня. — Віднайдено в горах ляйтнанта Кира К. Беттиса, який злетів з аеропляну і пропав від понеділка. Всі пошукування за ним були даремні. Знайдено його на горі зі зломаною лівою ногою, окровавленого і висиленого. Злетів він в дорозі з филаделфійської вистави до Мишиґен. Перевезли його сейчас до шпиталю, а лікарі кажуть, що є надія, що він вийде. Вратував він своє життє тільки завдяки тому, що аероплян злетів в горах і вдарив одним крилом в високе і сильне дерево. В той спосіб зломалася його сила. Инакше був би він впав на землю в повнім розмаху, а тоді смерть була неминуча.

УЧЕНИК ЗАБИВ СВОГО УЧИТЕЛЯ.

НЮ ЙОРК, 25. серпня. — Перед судією Мек Клоскей станув молодий 19-літний студент, який щойно скінчив гайскул, обвинений за убийство Джеймса Каліджа, що то вчив молодого Емануеля Зільберштайна фільософії і був його добродієм.

Зільберштайн заявив, що він не міг вже стерпіти довше тої фільософії і мусів або себе спрятати зі світа або свого учителя, бо та фільософія дражнила його нерви. А що він не міг собі відобрати життя, то забив молотком Каліджа.

При допиті Зільберштайн весь час підсміхався та заявив, що це дійсно „смішно когось убивати". Відставили його до обсерваторії як умово недужого.

ШЕФФИЛД ГОВОРИТЬ ПРО ЗЕМЛЮ І НАФТУ.

ВАШИНГТОН, 25. серпня. — Американський амбасадор з Мексика Шеффилд відвідав секретара стейту Келлоґа і говорив з ним головно про те, як забезпечити інтереси американських ситезенів, які мають землю і нафтові терени в Мексику. Уряд здержиться на разі з дальшими кроками, бо жде на відповідь мексиканського уряду в справі протесту, висланого в тій справі з Вашингтону.

Амбасадор Шеффилд представив Келлоґови детайлічний образ теперішних мекниканських відносин, стоячи при тім, що релігійний конфлікт уряду з католицьким епископатом є наскрізь внутрішною справою Мексика і Злучені Держави не повинні до цего мішатися. Шеффилд думає відвідати тепер ще президента Кулиджа і здати йому ту саму реляцію.

ПРАЩАЮТЬ Д-РА ЕЛЮТА.

КЕМБРІДЖ, Масс., 25. серпня. — Гарвардський університет віддав послідну прислугу д-рови Еліотови, який через 40 літ провадив тим університетом. Д-ра Еліота дуже високо цінили і називали його „найвизначнійшим американським приватним горожанином". На той титул він дійсно заслугував.

КРАХ БАНКУ.

АТЛАНТА, Джорджія, 25. серпня. — Збанкротований Бенкерс Трост Компані оф Атланта потягнув за собою банкротство цілої сотки поменших банків, які були з ним в звязи і брали посередно участь в земельній спекуляції в Флориді, задля якої наступило отсе банкротство.

МАЙНО БУВШОГО РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ.

Англійські часописи з Лондону доносять, що в певних банках знаходиться около 30 міліонів долярів, яко майно убитого російського царя Миколи II. Свояки бувшого царя роблять старання, щоби згадана сума була розділена між правними наслідниками, бо вже річ доказана, що царя нема вже між живими. Тому однак, що предвиджують спори між многочисленними наслідниками, то одним з посередників при поділі буде англійський або італійський король.

НЕ СКЛЕЇЛА БАЙКИ ЯК СЛІД.

В Ґренд Біч. Ман., арештовано 5. серпня урядницю галузи Торонтонського Банку в Прісвил. Саск., Ему Ліндблом, під закидом обрабовання та підпалення банку. Арештована призналася до закинених злочинів і її перевезено до Ріджайни на суд. Арештовання панни Ліндблом є закінченням слідства в справі підпалу та обрабовання банку в Прісвил 29. травня. Панна Ліндблом оповідала, що в ночи того дня напали на її мешкання три замасковані чоловіки, притягнули її до будинку банку і побоями та погрозами приневолили її аби отворила касу. Відтак підпалили будинок а її лишили звязану. Так її й найдено під банком. Після сего панна Ліндблом захорувала, дістала від банку відпустку і якраз курувалася в Вінніпеґу, коли її арештовано. Казка про напад на банк заставила детективів шукати за бандитами, та по якімсь часі вони прийшли до заключення, що се казка. Притиснена до муру панна Ліндблом призналася, що вона украла з банку 120 долярів і підпалила будинок, аби знищити докази своеї провини.

ІМПОРТ І ЕКСПОРТ КАНАДИ ПОКАЗУЄ ВЕЛИКИЙ ЗРІСТ.

Домініяльна статистика Канади виказує, що імпорт (спровадження) ріжного рода товарів до Канади збільшився о 153,356,719 долярів в протягу 12 місяців до кінця червня, а експорт (вивіз) товарів з Канади до инших країв в тім самім часі збільшився о 258,886.706 долярів вартости.

Весь імпорт до Канади в сім часі (12 місяців) виносить суму 962,178,723 долярів вартости, коли минувший рік перед тим виносив 808,822,0004 дол.

Весь експорт з Канади через послідних 12 місяців обчислено на 1,349,593.037 дол. проти 1,090,706,331 долярів вартости за один рік перед тим.

НОВІ ВІДКРИТТЯ ЗОЛОТА В ОНТЕРІО.

В околицях Неров Лейк, около 30 до 35 миль на північний захід від Ред Лейку, в дістрікті Патрішія знайдено поклади золота. І. Ліндсей, що занимається проспектованням, привіз на днях до Торонта більшу скількість пробних каменів, в яких находиться золото.

ЗЛОДІЙСЬКА ХРОНІКА У ЛЬВОВІ.

У білий день почали злодії ломати замок від дверей помешкання на вул. Кохановського 52, де перехрещується кілька вулиць і звичайно ходить досить людей. У помешканні була господиня, почала кричати, одначе прохожим, між якими був офіцир, а не було ні одного поліцая, не вдалося зловити вломників. — Під подушкою держав уночі добродій Шнаґе, при вул. Овочевій ч. 8, 1400 дол. 65 зол. і золотий годинник. Те, що він спав смачно на такім майні, не дивниця, але звідки злодій знав про це сховище і як умів ніжно витягнути цей скарб — це справді диво. — Ще кращу добичу повіз автом уночі жрець злодійського мистецтва з ул. Обозової 6.: футра, пальта, вбрання, дорогоцінности — все вартости 8.500 зол. Є це тільки три зразки діяльности львівських злодіїв, між якими менші сміливі та менше талановиті вдоволяються скромніщими здобутками.

ДЕЩО З ПОЛЬСЬКОЇ ГОСПОДАРКИ.

В заряді польського спіртового монополю викрито грошеві надужиття на суму приблизно 300 міліонів злотих річно. Така господарка тревала кілька літ, бо на її сліди не так легко „впасти", як на сліди, от хочби приміром „шпиґунської" афери. — Сенати варшавського та львівського університету звернулися до польського уряду з проханням о негайну грошеву піддержку, бо инакше загрожує їм цілковите припинення науки у слідуючому шкільному році. Зате на купно старого непридатного вже Франції кружляка ґроші знайшлися сейчас. — Директор державної торговельної школи в Скерневицях, що був головою місцевого допомогового комітету, „приділив" собі призначені для потребуючого населення дарунки Американського Червоного Хреста на суму кільканайцять тисяч долярів. Як на польську школу, це справді взірцевий педаґоґ.

СТАРОСТИНСЬКІ СОЛОМОНИ.

У селі Хлопчиці, (пов. Рудки) сказився пес і покусав коня. На це староство видало наказ убити всіх псів і котів, але само не взяло на себе цієї роботи. Селяне, перелякані загрозою кар, гурмою несли улюблених звірят до ліса, щоби їх вивішати та притовкти, бо не мали чим стріляти. У селі був плач за вірними собаками, а деякі з недобитих звірят утікли і щойно тепер з голоду та ран — показяться.

ДЕНЬ КНИЖКИ В ЕСПАНІЇ.

Королівським декретом установлено в Еспанії „День еспанської книжки". По думці сего розпорядку дня 7. жовтня що року всі міські управи зобовязані засновувати, зглядно збільшувати прилюдні бібліотеки та безплатно роздавати якусь скількість книжок між дітвору та вбоге населенне.

БОЖЕВІЛЬНИХ ЩОРАЗ БІЛЬШЕ.

Пожежна сторожа боролась 18. липня на вул. Осолінських 11. не з огнем, а з огненим добродієм В. Чарковським, божевільним, якого привезли до родини з Радехова. Чарковський замкнувся в кімнаті, понищив усі меблі та посудину і стріляв. Пожежники влізли до хати вікном і облили його зимною водою. Другий випадок атаки божевілля трапився цього самого дня в ресторані готелю „Жоржа", де якийсь інжинір побив шиби і счинив бучу. Божевільні множаться, але в Кульпаркові їх не приймають, бо це заведення не удержує від уряду ніякої підмоги.

СИЛА ЗВИЧКИ.

Небуденна це пригода, коли вуличний жебрак стає притьмом міліонером завдяки спадщині зовсім невідомої собі людини. Але ще рідше буває, коли такий щасниця не хоче покинути свого дотеперішнього житла — захисту для бідних. 60-літний Лондонець, містер Ґіґґінс, дістав недавно урядове повідомлення, що один його кревняк, — річ ясна: в Америці! — залишив йому 200.000 долярів. Ґіґґінс не хотів спочатку цьому повірити. Але коли маґістрат прислав йому наказ, щоби він покинув захист для бідних, справа стала для нього поважною. Він був нещасливий і прохав, щоби його там залишили, а він платитиме за своє утримання. Але закон не дозволяє тримати платних бідаків, які попадають у захист саме тому, що не мають за що жити. Ґіґґінс був у розпуці. Він так звик до своеї кімнати в захисті, що важко йому було з нею розставатись. Аж якийсь його приятель зі захисту найшов розвязку: багач Ґіґґінс може весь дім відкупити від міста. Місто згодилось на цю ідею, з тим, що за гроші, заплачені ним, воно побудує новий захист, а в дотеперішнім старім Ґіґґінс може жити далі. А щоби мав ілюзію дому для бідних, усі мешканці лишаться там на своїх місцях. Бідак-міліонер був таким полагодженням справи такий щасливий, що взяв усіх цих бідаків на своє утримання. Є ще чудаки на світі!

НОВИЙ ГРІЗНИЙ ВИЛИВ ПРУТА.

Ураган, що лютував між Ворохтою й Яремчем, спричинив хмаролім, а наслідком сего новий грізний вилив Прута. Вода зібралася нагло й залила широко кількадесятьметровою течією, глибшою понад два метри від нормального стану, цілу долину Прута. Вода забирала й нищила все, що засягнула. Жертвою розгуканих хвиль упало життя кількоро дітей, що пасли на прибережних толоках гуси й худобу. Одно з таких дітей вода принесла аж до Коломиї, де виловили його вже неживе. У сусідній громаді Шепарівцях мало так утопитися шестеро дітей. Ріка викидає також затоплену худобу та безроги. Крім сего наробило повіддя великих шкід у збіжу.

ПРЕЗИДЕНТ ПОЛЬЩІ ПІДПИСАВ АЖ 55 ДЕКРЕТІВ В ОДНІМ ДНИ

ВАРШАВА, 26. серпня. — Польщі стало чогось так спішно, що аж 55 декретів предложено президентови Польщі в однім тільки дни. Всі ті розпорядження мають уздоровити і відновити ціле життє в Польщі. Більшу часть їх виготовив міністер фінансів Клярнер. Між иншим в однім декреті згадується про прибічну раду, яка мала бути введена в життє ще давнійше, а знова другим декретом іменується Пілсудского начальником над армією, невідповідальним перед ніким.

Що ці повновласти мають означати, на разі не знати. Виглядало би, що Польща стоїть перед якимись важними подіями. Побоюється мабуть вибуху війни.

ФРАНЦІЯ ОПОНУЄ В СПРАВІ ТАНҐІРУ.

ПАРИЖ, 26. серпня. — Еспанія заявила цілком отверто, що вона не буде робити ніяких перешкод вступови Німеччини до Ліґи і приділення тійже місця в Раді Ліґи, коли вона одержить Танґір.

Анґлія не ставить в тій справі ніякого особлившого опору і готова на це згодитися, коли Еспанія не буде міста фортифікувати. За те Франція ставиться окунем. Вона каже, що міжнародний договір що до Танґіру не може бути змінений, бо це потягне за собою непредвиджені навіть комплікації. Ліґа Націй не може тут нічого помогти, бо мароканський султан сам рішає що до адміністрації свого краю. „Не забувайте на слутана" — заявляють Французи. Але другі додають, що не султан рядить Марокком, а протекторка Франція. Вона властиво рішає про адміністрацію краю.

Франція готова згодитися, щоби Еспанія мала контролю над поліцією в Танґірі та не допускала до міста банд, які воюють проти неї.

МУССОЛІНІ ЗНАЙШОВСЯ В КЛОПОТІ.

РИМ, 25. серпня. — До сього часу йшло італійському диктаторови всьо гладко. Переходили всі реформи. Кождий мусів їм повинуватися. Аж тепер готова поховзнутися йому нога. Бо не дуже то йому ведеться з його приписами що до жіночої моди. Хотів він відновити довгі староримські коси і сукні та оживити традицію давної римської матрони. Та новочасні флепперс тому противні. Обтинають волося далі, а сукѳнки чим далі тим коротші носять. Рівнож не хочуть вдоволитися італійськими фасонами і спроваджують далі кращі річи з Парижа. Кажуть, що напитав собі Муссоліні клопоту, коли взявся до жіночої моди, бо та не дасться правити навіть і завзятим фашистам.

В РОСІЇ ПОВНО ТУРИСТІВ.

ЛЕНІНҐРАД, 25. серпня. — Навіть до війни не приїзджало до Росії стільки чужинців, що їх видно тепер. Всі готелі в Москві і Ленінґраді переповнені чужинцями, а міста мусять шукати нових приміщень, бо все напливають нові гості. Між иншими прибуло в послідних днях 500 туристів з Полудневої Америки, які хотіли приглянутися революції і були дуже здивовані, що застали загальний спокій.

БЕЛЬҐІЯ НЕ ХОЧЕ ВІДСТУПИТИ СВОГО МІСЦЯ В ЛІЗІ ДЛЯ ПОЛЬЩІ.

ПАРИЖ, 25. серпня. — Бельґійське правительство, яке минувшого року згодилося на те, щоби її місце в Раді Ліґи передати на слідуючий рік для Польщі, змінило своє рішенне і заявило, що буде домагатися і сього року поновного вибору як пів-перманентного члена Ради. Польща буде могла евентуально рефлектувати на неперманентне місце. А коли схочуть її раз-у-раз вибирати, то воно на ділі буде сталим.

СУДЬБА ДИКТАТОРІВ.

АТЕНИ, 25. серпня. — Грецький диктатор Панґальос сидить у вязниці і жде на ласку з боку того самого ґенерала, який тепер президентом, а якого він був повалив. На днях буде його судити суд. Жде його засуд на смерть через повішенне або розстріл, а в найкращім случаю довголітна вязниця.

Новий президент адмірал Кавндуріотіс заявив, що він хоче придержуватися строго конституції і вертає тільки тому, що його з того уряду, до якого його вибрав нарід, насильно і підступом скинено.

ГРЕЦЬКІ ФЛЕППЕРС РІВНОЖ РАДІ З ПЕРЕВОРОТУ.

АТЕНИ, 25. серпня. — Подібно як Муссоліні в Італії, хотіла жінка диктатора Панґальоса завести нову моду в Греції, а головно виступила вона проти коротких спідниць. Поліція мала наказ придержувати жінки на вулиці, які носили надто короткі сукні. Всі флеперс відотхнули по перевороті, а вулиці Атен зароїлися сейчас від жінок, що носили спідниці по коліна.

ПОМЕРЛА З ЖАЛЮ ЗА ВАЛЕНТІНОМ.

ЛОНДОН, 25. серпня. — Мисс Пеґґи Скатт, 27-літна акторка, померла з болю за Валентіном. В її покою знайдено повно фотографій з підписами Валентіна та листів від нього. Вона стрінула перший раз Валентіна в Бярріц в Франції і довгий час говорили, що вони живуть в дуже близьких зносинах. Говорили і про женячку.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ЯК НАРОДНИЙ ПРОВІДНИК

Ті ідейні одиниці, що клали основи У. Н. Союза, мали на думці не тільки матеріяльне забезпеченне своїх членів. Матеріяльно можнаж себе забезпечити і в других компаніях. Вони, що правда, хотіли забезпечити нашу еміграцію в першу чергу матеріяльно, але заразом хотіли охоронити її від всякого розкладу, від духової гнилі та упадку. Як добрі сини рідної землі, як ті, що їх серце живійше билося вже на саму згадку про рідну землю, хотіли вони обеднати в Союзі цілу нашу свідому і ідейну еміґрацію. В основу Союза положили вони отже велику національну ідею, яка то не дозволяе нам ні на хвилю забувати на те, що ми є синами того великого українського народу, який зводить тепер рішаючий кривавий бій за свою незалежність, за українську державу.

У. Н. Союз все памятав і памятае на той заповіт, який вложили в нашу душу ті піоніри, що дали початок тій так могучій тепер народній орґанізації. Уряд Союза стояв весь час на сторожі тої славної традиції, якою Союз тільки повеличатися може. І ніколи наш Славний Батько не завагався понести навіть найбільші жертви, коли ходило о це, щоби не сплямити національної чести Союза, щоби бути приміром для кождого свого члена що до того, як треба розуміти свої обовязки супроти свого народу і його важкої боротьби за національну і державну незалежність.

У. Н. Союз був завсігди свідомий того, що він найстарша і найсильнійша народна орґанізація, яка гуртує біля себе і свого органу весь квіт американсько-української еміґрації. У. Н. Союз був свідомий цего, що цей квіт є витвором мозольної і ідейної праці довгих десяток літ. Праці, яка опиралася на тім здоровім національнім світогляді, який проповідував своїм дітям Батько Союз, коли добро свого народу казав ставити висше всього.

У. Н. Союз не тільки проповідував на словах, як треба дбати про народну справу і як треба шанувати національну честь. Він поніс навіть для добра української справи надзвичайно велику жертву, бо стратив 20,000 членів, коли тому 12 літ взад проголосив, що ми є Українці, а не Рутенці і коли мимо спротиву і інтриґ несвідомих людей таки перемінив свою назву з „руский" на „український", хоч знав, скільки та реформа буде його жертв коштувати. Але Союз, вважаючи себе за народного провідника в Америці, рішився таки понести всяку страту, а не відступити від того, що наказує йому робити народна честь і народний обовязок. Бо провідник мусить йти вперід, а не даватися пхати другим. Він перший з нараженнем свого життя повинен вміти постояти за ідею. Він повинен бути перший в національній боротьбі, а з него допера можуть брати примір другі. Бо коли допера нарід пхає провідника до реформи і боротьби і коли його змушує творити те, про що вже воробці під стріхою співають, це не є ніякий провідник.

Тому то У. Н. Союз рішився був скінчити з шкідливим рутенством ще до світової війни. Заплатив він за ту реформу, але ту втрату відбив Союз з грубим процентом. Бо Союз вільний вже сегодня від рутенців, він придбав нових свідомих членів і стоїть тепер як одна велика українська родина, яка зростає з дня на день, яка свідома своїх національних обовязків і своєї народної ідеї.

Хто отже знає ту боротьбу, яку перевів Союз з рутенством в своїм власнім нутрі, цей не подивується тій безпощадній боротьбі, яку ми тепер ведемо з тим рутенством, яке ще смердить в деяких кругах українсько-американської еміґрації і яке своєю гниллю затроює наш народній орґанізм, компромітує нас перед американським народом і є ганьбою для цілого українського імени.

У. Н. Союз вимів рутенське сміття зі своєї хати ще до війни. Ще тоді, коли нікому і не снилося про українську державу. Вже тоді пішов Союз за голосом рідного краю і позбувся рутенства. І чи може його стерпіти Союз тепер? По тім, коли над Дніпром і Дністром красувалася українська держава, в обороні якої сотки тисяч лягли в домовину, коли по ляцьких, московських і румунських тюрмах гинуть наші браття в обороні свого національного імени? Чи може бути сегодня толероване рутенство в якій би то не було формі на землі американській? Чи можна дивуватися членам Союза, які не можуть здержатися від обурення, коли чують тільки запах того рутенства, яке вони викорінили зі своєї орґанізації ще тому 12 літ? Чи можуть вони вважати за провідників тих, що замісць це сміття чим скорше вимести, ще його обороняють, або не знають способу, як його вимести?

У. Н. Союз не накидав нікому свого проводу. Коли тільки трапилася нагода, що можна було перевести обеднанне наших сил в Америці, приступив він до Обеднання з другими народними орґанізаціями як рівний з рівними. Хоч сам він є найсильнійшою орґанізацією, вдоволився таким самим числом голосів, як його мали й найменші орґанізації. Союз тішився, що хоч тепер зможе хоч трохи відотхнути та передати хоч частину народної праці в руки нової орґанізації. Але від своєї традиції і від своєї ідеї він не відступив, не відступає і ніколи не відступить! Тому то й так горячо пропаґує культ Івана Франка та бореться з тими рутенцями, що зневажають його память. Бо Союз і його Славні Члени того переконання, що ворог Франка є заразом ворогом українського народу, ворогом поступу і свободи.

„СХІД ЕВРОПИ".

Ведучи дискусію на тему національного питання, російський соціяліст-революціонер П. Венямінов в офіційнім органі партії признає, що російська партія соціялістів-революціонерів, коли була при владі в Росії, не справилася з національним питанням.

Партія хоч і признавала теоретично в майбутньому федерацію Росії, всеж „не досить оцінювала значіння хоробливих ухилів національної психольоґії, та не завжди правдиво розуміла їх своерідну закономірність, а тому не досить з ними рахувалася". Це важне признання соціялістів-революціонерів про закономірність національного руху. В часи революції 1917—1919 року й говорити з ними не можна було спокійно, бо, мовляв, національний рух це роздута банька на воді. Так вони говорили на всі українські національні домагання. Коляиж та банька, тимчасово лопнула сама, розторощила й бувших революційних правителів „Великої Росії", не давши їм підтримки, вони починають нібито очунюватися.

Навіть тепер вони заявляють, що їм „не страшно взяти на себе навіть докір за минулі невдачі демократичного будування народів бувшої Росії". Аж тепер нарешті признають, що будування по революції народів бувшої Росії були демократичні. Таким чином тепер прилюдно відмовляються вони від всього того бруду неправди, який у свій час вилила російська демократія на український національний рух.

Але московська, хоч і революційна й демократична душа всеж не може в ці хвилі свого прозріння не поскаржитися на тих, у кого на думку її була „недооцінка значіння взаїмних звязків, зайва поспішність в обороні своїх місцевих національних інтересів". Ті національности не хотіли, мовляв, чекати й не хотіли зрозуміти, що московській демократії доводилося перш за все думати про загальне ціле, яке горіло". Тут знову, хоч уже не так грізно, чуються старі знайомі слова, сказані одним з вождів російської демократії й міністром: „Ми не спинимося перед тим, аби принести в жертву частину, рятуючи ціле". І тою частиною була Україна, бо до неї були звернені ті слова. Дотримуючись цих слів, російська демократія до останнього часу на всіх міжнародніх зїздах, в пресі і де тільки не появиться, виступає проти „частини" в імені врятування цілого.

Почавши так гарно й солоденько співати, Венямінов далі чомусь говорить, що „неспірним і явним вже став звязок долі ріжних національностей бувшої Росії". Зробивши таке катеґоричне твердження, він далі не дає жадних доказів, чому й звідки це стало „явним і неспірним"? Правда, далі він говорить, що для народів бувшої Росії найбільше потрібний стабілізований „мир на всьому світу", а мовляв, Росія значний світовий чинник. Тому треба мати її собі за партнера. Не хоче русецентрист признати, що коли національности бувшої Росії створять самостійне своє власне життя, то тоді не буде й Росії, а повстати мусить Московщина, яка вже такої ролі, як грала Росія, не зможе відіграти. Звідси ясно випливає, що автор зовсім не має національного свого почуття та почуття й бажання творити свою власну національну державу. Йому потрібна Росія. А що таке Росія? Росія, це держава, утворена на політичних і державних трупах ріжних національностей, які тепер ожили і ще оживають. Всі ті національности русоцентристи називають „малими народами". В тім числі й Українців, які по кількости й території перевищують таку велику державу, як Франція.

Далі йде знову стара пісня про спільні страждання під „ярмом антінаціональной диктатури". Ці страждання, мовляв, пробуджують братерські почування в Москвинів до „младших національностей". Чомусь думає автор, що й в тих національностей прокидається такеж саме братське почуття до „страждущого" московського народу і т. д. Немовби ті національности не знають й не памятають, що та „антінаціональна диктатура" свою владу закріпила, спираючись на московський національний багнет. Історія дала сотки тисяч примірів нестримного, брутального імперіялізму московського народу й не дала противних примірів. Ні російський царат, ні сама демократія, ні сучасні диктатори бувшої Росії не змоглиб скріпи своєї влади над ріжними національностями бувшої Росії, якби не підпирав їх увесь московський народ. До когож мають прокидатися „братскія сімпатії"?

Коли російська партія соціялістів-революціонерів буде спиратися й далі на ці „симпатії", то чи не перечислиться вона знову, як то вже було в 1917 році?

Оцінюючи теперішню ситуацію в бувшій Росії, Венямінов говорить: „В реальних обставинах вирішення національної проблеми є нові фактори. Це, по-перше, самостійні державні утворення, хоч і живуть вони не завжди здоровим життям, але не гублять віри в своє майбутне. Це, по-друге, — більш різке, ніж то було в часи самодержавія, духово-психольоґічне відпадення національностей, заново включених у спільні кордони".

Ця ситуація й непокоїть душу й думку русецентричного демократа. Якоюб заслоною він не прикрашував свою дійсну мету, всеж становиться ясним одне, що йому хочеться знайти найпевнійший спосіб наново зібрати „єдіную і неділімую". Зібрати її тепер завдання дуже важке й не треба, на думку автора, закривати очей на вагу цього. Бо зібрати тепер треба й територіяльно, тих, що ведуть самостійне державне життя й психольоґічно, тих, що одірвалися в своїй свідомости від „покровительства Москви".

Виходячи з такого завдання, для чого треба вживати вже дуже тонку й хитро сплетену сітку, аби передчасно не сполошити добич. Венямінов висовує, замісць грубої й уже цілком розшифрованої в редакції московської федерації, ' Лігу Сходу Европи. Сказавши це, він починає далі мріяти, що ця ліга буде „настояща, а не ілюзорична, з уже демократично самоозначених і маючих ще самоозначитися народів, а посеред них Росія-Евразія з її автономними областями".

Нарешті в припадковій мрійности сказав цей визначний соціяліст-революціонер отверто. А сказав він, як говорить поговірка: „Не вмер Данило, а болячка його задавила". Так і з цією „Лігою Сходу Европи" Не подобається вам федерація, не вірять народи вже цьому гаслу, значить треба кинути нове, треба розвести дискусії біля нового гасла, щоби тільки була відбудована „Велікая Россія". І та Росія мріється московському соціялістови, демократови й революціонерови, як великанський Схід Европи.

Великий, смілий, необмежений соціялістичний, чи демократичний, чи як хочете назвіть його, але все таки московський імперіялізм. Якіб до нього наліпки не чіпляли, він всеж залишиться ідеєю панування московської національности над иншими.

Покищо з дискусії тільки такі висновки можна зробити.

Важне тільки те, що самі заскорузлі русоцентристи визнають силу й живучість національного руху. Визнають вони, що він буде зростати, поглиблюватися та ширитися, а тому їм хотілосяб його приспати, або хоч звести на манівці російського провінціоналізму.

Але помилялися вони вже нераз у своїх розрахунках, помиляться й тепер. Україна встане без опікуна й не потребує горнутися до „страждущого брата".

ПЕРШИЙ СТРІЛ.

(Спомин з війни 1914 р.)

На самого Спаса люде
З церкви виходили
І звичайно домів пішли
Й обідати сіли.
І спокійно обідали
І гадки не мали,
Аж тут нараз, як у хмарі,
Гармати заграли.
Люде з хат повиходили
Стали під садами,
А жінки вже й заводили:
„Що то буде з нами?
І хто знає де то бились,
А нам вже здавалось,
Що то от-от земля й небо
Буде западалось.
А батьки вже позирали
Боязко на хати,
Чи не летять сніпки, крокви,
Чи не падуть лати.
А гармати не втихали,
Ревли і стогнали,
Люде слухали, а мухи
Пляцки доїдали.
А потім усе затихло,
Навіть пташки в стрісі,
Люде ще не йшли до хатів,
Бо шуміло в лісі.

Катря Новосад.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1927.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1927 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиеться на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в канлендари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ВИСТУПАЮТЬ З „СІЧИ" ЗА НАПАДИ ПРОТИ „СВОБОДИ"

Хвальна Редакціє „Свободи". Повідомляємо Вас, що 9. сотня Першого Округа Січової Орґанізації в Вилминґтон, Дел., ухвалила на своїх місячних зборах запротестувати проти Головної Екзекутиви Січової Орґанізації за те, що вона виступає проти редакції „Свободи" та накидається на редакторів, які ведуть чесну і добру для народу роботу, та що в січовім органі називає редакцію „Свобідною коршмою".

З огляду на ту зневагу 9. сотня повідомляє український загал, що вона відступає від звязку з Головною Екзекутивою Січової Орґанізації на так довго, доки вона не направить того зла, якого накоїла та доки не буде працювати згідно з другими народними українськими орґанізаціями, які знаходяться на землі Вашінґтона.

Слідує печатка і підписи:

Стефан Фіґун, сотник,
Петро Сас, скарбник
Микола Долеґа, осаул
Ст. Мисливець, писар
всі з Вілмінґтон, Дел.

ТАК ДОВШЕ БУТИ НЕ МОЖЕ.

Ми члени Бр. св. О. Николая, від. 104 У. Н. С. в Перт Амбою, Н. Дж., зібрані на нараду, полагодивши братські справи, ствердили таке:

Наше братство є найстарше в Перт Амбою. Вело воно громадянську роботу, доложило доволі труду до збудовання укр. греко-кат. церкви і підпирає її і сегодня. Проти церкви не виступало, а навпаки її попирало. Тому біль нас огортає великий, коли ми читаємо, як католицька „Америка" кпить собі з наших національних почувань і зневажає нашого ґенія Франка. Як вірні сини церкви, висилаємо в тій справі письмо до владики і домагаємося, щоби тому всьому був положений конець і то негайно. В противному разі ми рішили скликати в громаді народне віче і запросити на него всіх членів нашої церкви та візвати всіх до здержання себе від всіх церковних жертв і збірок. Бо ми не позволимо нікому, щоби кпив собі з наших найдорозших почувань та зневажав память наших борців і учителів, що вказували нашому народови шлях до волі і поступу.

Ми осуджуємо і пятнуємо писання д-ра Назарука в „Америці", які ведуть нарід до розбиття. Домагаємося від владики, щоби припинив ту писанину, яка нас обурює. В противному разі поступимо так, як ми зазначили, бо головна відвічальність за ту роботу спадає на владику.

М. Вітів, предсідатель
П. Шут, касієр,
Е. Мисак, секретар,
всі з Перт Амбой, Н. Дж.

ПРИЗНАННЄ У. Н. СОЮЗОВИ І „СВОБОДІ".

Зібрані дня 8. серпня с. р. на мітінгу члени 44. відділу У. Н. С. в Нортгемптон, Па., ухвалили вислати щире признанне нашому Батькови У. Н. Союзови і його Головному Урядови за те, що так гарно й ідейно провадить наш народ.

Зосібна сердечно витають члени працю редакторів „Свободи", які ведуть нарід до світла, свободи і волі. „Свобода" це дійсно народна, поступова ґазета. Всі ми згідні з її духом і будемо ширити її науку на кождім кроці. А редакторам дай Боже сили витревати в тій тяжкій праці і боротьбі до побідного кінця.

А той конець буде одним великим успіхом, бо нові члени вже зголошуються.

Працюйте так далі, а членство Союза незабаром подвоїться.

Стефан Кудрик, предс.,
Андрій Чепеляк, секр.,
Юрко Порохняк, кас.
(Слідують підписи 35 членів).

СТЕРЕЖІМСЯ СКЕБІВСТВА.

Стративши вже довший час тому свою постійну роботу, я став шукати нової. Ходив на „емплоймент бюро". Ходив по шапах, де лише мені знакомі сказали, що треба робітників. Став також дивитися в місцевих ґазетах в оголошення, де подано „MALE HELP WANTED". В понеділок вечером я й вичитав в одній вечірній провіденській ґазеті таке оголошенне, що я так і зараз вдарився по коліні і сказав: Ось сего мені й треба!

Оголошенне говорило:

WEAVERS — Slachers wanted on worsteds. Shipping Wednesday at 5. P. M. Slight labor trouble. Free fare, board, room.

Відомо, безробітний, жадний дохопитися праці, не читає кождого слова вважно, але побачивши, що треба спішитися — шапку на голову, ґазету в руку, а ковт уже одягає на вулиці.

Приходжу на подану в ґазеті адресу. Беру елевейтор, їду на четвертий поверх, шукаю за комнатою число 402. Стукаю. Відхиляються троха двері, показується якийсь чоловік, питається, „Шукаєте за роботою? Так? Некст дор. Нумер 400!" І примкнув двері.

Стало мені дивно. Щось немовби мене в серце торкнуло. Дивлюсь ще раз в ґазету. Таки так. Ґазета виразно пище: „рум 402". А тут мене відсилають до „руму" 400. Звідки така зміна? А той в 400 зовсім не виглядав, щоби він дуже гнівався на те, що на його адресу люди хибно голосяться. Гм, — думаю собі далі, — тут якась тайна.

Але я хотів праці. Підходжу до комнати 400. Двері отворені. Звичайний собі „емплоймент офіс": невеличка комната, крісла попід стіни, дрантивий столик. Усе старе й дряхле, немовби на тандиті куплене. Гейби люди врядили собі офіс так, щоби бути готовими кождої хвилі втікати, лишаючи ґрати за собою.

На всіх кріслах попід стіни сидять люди, мущини й женщини. Богато мусіло стояти. Була 3. година сполудня, а було тих людий кільканайцятеро.

При столику сидить підстаркуватий мущина, низький, сухорлявий, з лисавою головою. Перед ним на столі купа паперів, на котрій він щось писав, держачи перо в правій руці, на котрій не було двох палців. Він говорив до пару женщин і одного мущини, що стояли перед столом:

„Таж не бачите, що тут написано? Не розумієте по англійськи? Бачите-ж, дістанете роботу, дістанете борд, дістанете мешканнє, перевіз за дурно? Хто може жадати більше? Ще вам сього мало? Чого вагаєтеся з підписом?"

Одна американська женщина підписалася.

„Дайте доляра!" — каже панок.

„Ага, аби ви мені не віддали, як чоловік не зможе поїхати!"

„Якто не зможе поїхати? Маєте виїхати в суботу зовсім певно".

Женщина стала говорити, що вона може не зможе поїхати в суботу. Може аж у понеділок.

„Ну, то в понеділок", — каже панок. — „Але в 10. годині рано буде „шипмент", зовсім певно. Не спізніться".

Відтак звертався до других, намавляючи їх підписатися на папери і дати доляри. Кілько разів котресь відмовлялося, йому на поміч підходив другий панок, високий, грубий товстий на лици, рудавий. Він звичайно приглядався всему з кута, але як люди впиралися, він висту-

нав уперед тай заговорював лагідненько, немовби хотів людям неба прихилити:

„Та що ви, добрі люди, боїтеся. Робота зовсім певна. Ви там ніколи не пожалуєте. Будете робити стало. Гавзи файні. Руми файні. Трави й зелені богато коло гавзів".

Довго вони так торгувалися, поки я нарешті, нестерпеливившись довгим чеканнем, не виступив уперед.

„Гало!" — сухий каже до мене. — „Ви ткач?"

— „Так", — кажу.

„Робили коли сукно?"

— „Ні".

„А де ви робили?"

— „В Фол Ривер".

„У Фол Ривер? А де?" Заким я мав час сказати, він сам додав: „Робили в Опеной? Так? Ну, то такі самі машини тут, як в Опеной. Будете вміти".

— „А кілько я там зароблю?"

„Як добрий з тебе буде ткач, то заробиш і 45, і навіть 50 долярів на тиждень".

Гм, думаю собі. Пятьдесять долярів на тиждень! Я бачив, що ткачі вробляли й по 60 долярів, але се було в час війни. А від війни то й 30 долярів у тиждень, то вже добрий зарібок для ткача в нашій околиці; і то треба обробляти 36 „лумз" (ткацьких варстатів).

— „А де я маю їхати, щоби дістатися тих 50 долярів у тиждень?" питаю я далі.

„Що се тебе має обходити, де то буде? Ми вас завеземо до Ню Йорку, а там уже будуть вас чекати".

Та я в Ню Йорку вже бував, і сам можу заїхати, а з Ню Йорку я вже зайду далі, лиши мені дасте адресу до фабрики".

„О, но! Сього не буде. Я сам транспортую людий".

— „Як так", — кажу я йому, — „то ви хиба хочете нас завести нігде инде лишень до Пасейку, а там, як читаю в газетах, є страйк".

„Ось бачиш, отсего чоловіка?" — і показує на того грубого в куті, — „він у Пасейку робить уже 14 літ, і там ніякого страйку нема".

Грубий відразу до мене й приступає.

„Як ти добрий ткач, то ти не гризися страйком. Підпиши своє імя на сім папери, приходи завтра, і будемо їхати. Підпиши мені зараз, бо завтра може бути запізно!"

„Та як я можу підписати вам отсей папір, коли то чистий папір. Ви наперед виповніть сей бляннкет, а відтак аж я побачу, чи підписувати. Без мене одного Пасейк може обійтися.

„А відки ти знаєш, що се Пасейк? А може се Шикаго? Що тебе се обходить, коби дістати 50 долярів у тиждень".

„Так, 50 долярів у тиждень може й буде, але голови може не бути, як там страйк".

„Та який там страйк. Робітники подоброблялися, мають гавзи, робити вже їм не хочеться".

„Робити не хочеться, бо мають гавзи? Та я й тут бачу робітників, що мають гавзи, але роботи не цураються. Так мусить бути й в Пасейку".

Нашої розмови слухали всі робітники й робітниці. За кождим разом, як я згадав Пасейк, все новий робітник підносився з крісла й нетерпеливо приступав до нас. Наконець уже всі встали, заметушилися.

Панок став тепер кричати, що він не хоче нас везти до Пасейку. Я кажу йому:

— „Коли ти не знаєш самий, де ти робиш, то як ти можеш хотіти, щоби я туда їхав?"

„Прийди завтра рано. Офіс отвирається о 9 годині. Тоді побалакаємо. Гуд бай!"

Я вже знав, що се за офіс, але для цікавости вже я рішився піти на офіс на другий день рано. Здибав під домом одного знакомого італійського робітника, який ішов до того самого бюра. Пішли ми разом.

В офісі, кромі офісових, було лишень двоє людий. Сухий відразу звернувся до мене:

„Заповнено вже. Роботи нема. Було брати вчора, як тобі давали. Демнд Поледнер! Що вони виробляють. Якийсь страйк придумали в Пасейку, і ще тут порядних людий від роботи відводять. Якби не ти, то я бубби вчора набрав цілий дозен порядних Айталіян! Гуд бай!" І показав двері і мені й мому товаришеви.

„Підемо, товаришу", — кажу я свому Італіянцеви, — „шукати чесної роботи, не будемо скебами в Пасейку".

Мій Італіянець замісць погнїватися на мене, мені щиро подякував.

Пішов я далі шукати роботи, і нині її вже таки найшов. Може вона не стала, але скебом не став.

Се моя пригода, яку пережив минувшого тижня. Написав я її другим на осторогу, бо може й по других містах пасейські боси ловлять несвідомих робітників на скебівські джаби.

Волод. Рекрут (с. Антона),
Провіденс, Ровд Айленд.

ДЕЯКІ ДОПИСУВАЧІ.

Львівське „Діло" написало під повисшим наголовком новинку, яку і нашим дописувачам не завадить прочитати та бодай дещо з неї собі затямити:

„Ніякий редактор — жалується „Діло" — не дивується приватним, принагідним дописувачам, коли вони не знають, що рукописи слід писати на одній сторінці паперу, що допис повинен бути виразний, головно, коли в ньому є прізвища, що для часопису не дуже цікаво знати малі подробиці про дрібненькі події одного місточка (як нпр. список осіб, що грали в аматорській виставі „Ой, не ходи Грицю") і багато дечого иншого, про що знають ті, які дописують до часопису постійно. Редакція перестає навіть дивуватись поважним громадянам, які не в силі спромогтись на кілька слів інформації про культурне та політичне життя у своїм ріднім місті або про факти, які треба необхідно подати до відома загалу в інтересі національної справи. Не один громадянин може почувати себе ображеним, коли, виславши раз чи два нецікавий допис, „не попав у газету", инколи з причин незалежних від доброї волі редактора. Але як не дивуватись дописам, в яких поважні особи (бодай з претенсіями на повагу) описують довгу історію виключно на те, щоби на кінці зробити собі рекляму. Перед нами свіжі такі два дописи. В одному змальовані чари природи наших гір, на їх тлі жива діяльність одного громадянина, а все це кінчиться висновком, що він може відступити на літо дешево дві кімнати для літників. Вступна стаття, великий фейлетон і дрібні оголошення переплутані вкупі. Другий допис є ще наївніщий. Один з наших адвокатів, який займає неабияке громадське становище, пересилає зовсім нецікаву новинку про звичайну крадіж. На цьому листку, для збільшення повного факту, позичена ним печатка одної нашої громадської установи, а сенс моральний нередаєного факту такий, що злодія боронив д-р... такий-то... Якби помістити таку звістку, то від завтра редакція була би хіба засипана звітами з усіх розправ і справ, які ведуть наші адвокати в цілім краю. А згаданий „пан меценас" може буде на нас ще ображений.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Отсим подається до відома **Членам Українського Народного Дому** в Елізабет, Н. Дж., і околиці, що річні збори уділовців відбудуться **в суботу, дня 28. серпня, о год. 7.30 вечером в гали У. Н. Дому.** Каждий член обовязково повинен явитись на збори, бо є дуже пекучі справи до вирішення. Буде звіт урядників і вибір Виділу Членів Управи У. Н. Д., звіт Комісії Будівничої і других, справа Контрактовців, котрі мають запрактувати перебудову У. Н. Д., і другі важні справи.
200 **Заряд У. Н. Д.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З українського життя в Америці.

ІСТОН, ПА.

Мої враження зі свята Франка.

Прочитав я в „Свободі", що нортгемптонські Українці хочуть відсвяткувати память Франка. Признаюся, що дуже радо ждав я на ту хвилю, коли зможу разом з другими робітниками звеличати память нашого Каменяра і Мойсея.

Хоч в неділю 15. серпня була в нас спека велика, то мимо того вибралося нас кількох на свято до Нортгемптону. А коли ми прибули на салю, застали вже повно людей. Горячо було так, що з чола ллявся піт, але саля була повна, ніхто не рухався, а всі ожидали тої хвилі, коли розпічнеться свято. От, думаю собі, таки проломив наш Франко скалу, коли в таку спеку зійшлося стільки людей та коли між ними такий врочистий настрій.

Я свята описувати не буду, бо це зроблять певно секретарі; я тільки хочу про нього згадати як гість. Тому тільки опишу свої враження.

Д-р Мишуга як запрошений бесідник виголосив промову про те, чим був для нас Франко. Не тільки мені котилися слези; обтирали їх другі, коли слухали, які великі скарби залишило по собі мученичє життя Івана Франка.

О. Каськів розповів точно життє Івана Франка та представив ті трудноші, з якими доводилося йому боротися. По промові, присутні серед великого зворушення зложили святочне приречення бути вірними синами поневоленої Неньки-України та послідовними ісповідниками проголошених Франком ідей.

По тій святочній части забрав слово ще раз д-р Мишуга і говорив про політичне положення нашого народу та наші відносини в Америці, пояснюючи заразом суть і значіння теперішньої боротьби.

Говорили ще й другі бесідники, а потім відчитано резолюції, в яких присутні напятнували становище д-ра Назарука і еп. Богачевського в теперішній боротьбі „Америки" проти „Свободи" та висказали своє найвисше признанне У. Н. Союзови і редакторам „Свободи" за те, що станули в обороні народу.

За те свято належиться щире признанне нортгемптонським товариствам, які його урядили, а рівнож і тим робітникам, що гришили з Бетлегему, Аллентавну і других місцевостей, щоби віддати честь нашому національному генієви.

В той час, коли відбувалося свято в честь Франка, відбувався коло поблизької греко-кат. церкви пікнік. На щасте, не всі темтуди пішли; були такі щирі Українці, що цікавилися більше святом Франка як пікніком, на який запрошував о. Куцький в церкві.

Святкуйте, Браття, усюди так славно память Франка як святкували в Нортгемптоні, гоніть від себе темноту, ширіть культ Франка.

Василь Дроботій.

КОГУС, Н. Й.

На допомогу пасейським страйкарам.

На місячних зборах бр. св. Петра і Павла тід. 57. У. Н. Союза, була піднесена справа пасейського страйку, при чім Д. Мричко перечитав поклик члена У. Н. Союза, д. Припхана з Пасейку.

Ухвалено жертвувати з братської каси 5 дол. і піти поміж українських громадян за дещо сколектувати на ту ціль.

Жертвували: Бр. св. Петра і Павла $5; по $1: о. І. Шуховський, А. Лісовський, Д. Мричко, П. Шаршанович, Т. Маліглувка, Гр. Базар, К. Вареница; по 50 центів: В. Партак, Ю. Мазуркевич, М. Мазур, М. Шигальський, Н. Назарко, І. Близщак, І. Саламандра, Ан. Афіновн, Д. Посідь, І. Зазуляк, П. Раковський, М. Цілінський, Н. Заблоцький, М. Барабаш, Афт. Афінович, І. Столяр, А. Мазурик, Н. Муляр, М. Галашин, М. Петрик; Д. Зальопаний 60 цнт.; по 25 цнт.: С. Фіялка, І. Недільський, С. Палка, І. Барна, В. Любянецький, Т. Мазей, Й. Роніцький, І. Бобрівець, М. Бабан, І. Кречковський, М. Мазурик, В. Било, И. Ліпіна; Е. Вівчар 15 цнт. Разом 26 дол.

Гроші ті, вислав наш секретар д. М. Петрик чеком до канцелярії Українського Народного Союза з призначенням передати для пасейських страйкерів. Не велика це жертва, але єслиб так поступили всі відділи У. Н. Союза, Провидіння, У. Р. Союза, Згоди Братств, Народної Помочі, Січи і т. д., то тоді і поміч була би успішна, а тягар полягабби не на одиниця, а на загалі.

За збірку:
Данило Зальопаний і Василь Партак, колектори.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

До українського громадянства в Асторії в справі школи.

В нашій невеличкій місцевости живе около 150 українських родин. Як на Асторію, це вже поважна громада, яка з кождим днем побільшується. Але спитаймо себе, чи знає хто про нас як Українців? Чи знають Американці, що ми за нарід? Ніхто не знає і знати не буде так довго, доки ми самі себе як слід не пізнаємо, доки не зійдемося разом як одна родина, зорганізована українська громада.

Гляньте, Браття і Сестри, на Чехів, Німців чи навіть Поляків. У них є свої свої школи, церкви, народні доми, читальні, ріжні бизнесові інституції, мають вони своїх людей по американських урядах і тому їх Американці знають, тому з ними числяться. А що ми маємо? Одно-одніське братство, яке є відділом У. Н. Союза, а поза тим нічого.

Отже довше так бути не може! Нам, Українцям, треба зачати реальну організаційну роботу і доказати, що ми не гірші від других народностей.

Перш усього треба нам подбати про своїх діточок і в тій головно цілі отсею дорогою відзиваємось до громадян Асторії. Знаєте самі, Браття і Сестри, що шкільні вакації вже кінчаться, що початок шкільного року вже за плечима. Підуть наші діточки в американську школу, бо мусять іти. Але не вільно нам забувати, що наші діти, виховуючись в американській школі на добрих Американців, повинні бути і добрими Українцями, бо які діти — така наша будучність! Радіймо, що наша дітвора взірцево учиться по чужому, але памятаймо на слова нашого Батька Тараса, який напоминає нас:

„Учітеся, брати мої, думайте, читайте,
І чужого научайтесь й свого не цурайтесь!
Бо хто матір забуває, того Бог карає,
Чужі люде цураються — в хату не пускають".

Святим нашим національним обовязком є, не допустити до того, щоб діти наші на чужині не знали рідної мови, історії краю батьків своїх щоб відчужнились від народу, з якого вони вийшли, щоб не знали його світлої і кровавої минувщини та сумної теперішности.

Тому треба нам Браття і Сестри, Батьки і Матері, доложити всіх своїх сил, та за всяку ціну постаратись, щоб наші діти могли бодай два рази в тиждень учащати до своєї української школи в Асторії.

Почайки в тій цілі вже зроблено і на двох відбувшихся зборах вибрано тимчасовий Шкільний Комітет, якому припоручено запросити всіх наших громадян на загальні збори, щоби пільно порадитись, як зачате діло допровадити до бажаної цілі.

Збори сі відбудуться у вівторок 31 серпня (August) в чеській гали під числом 29—19 Woolsey Ave., cor. 2nd Ave., Astoria, L. I. Початок зборів о год. 8-ій вечер.

Віримо, що не буде в Асторії такого батька чи такої матері, щоб не прийшли на збори та не привели з собою своїх знакомих і сусідів.

Нехай Українська Школа в Асторії буде започаткованнем дальшої організаційної праці між нами. Треба лише доброї волі, а всьо решта удасться без великих трудів.

Докажім ділом, що ми Українці, а не байдужні рутенці!

Приходьте всі як оден, бо в „Школі наша будучність!"

За тимчасовий шкільний Комітет:
С. Кривень, предсідатель,
Антін Климишин, секретар.
819 2nd Ave., Astoria, L. I., N. Y.

ДОМАШНІ НЕБЕЗПЕКИ.

Тисячі людей гине в Америці рік-річно наглою смертю в усякого рода нещасливих припадках. Скільки є покалічених та тяще і лекше поранених, для того точних цифр нема, але певно сотні тисяч потерпілять. Звичайно кождий робітник знає, скільки тяжких випадків трафляється при індустріяльній праці, і кождий день читаємо про пригоди з автомобілями, але ледви хто знає, що половина з тих людей погибає не на вулиці і не в фабриці а, здавалосяб, в найбезпечнішому місці, яке є, у себе дома. Та саме тому, що у себе дома кождий почувається безпечно, тому і не звертає уваги на небезпеку, а то й сам її творить, для себе і для своїх дітей. Ось декілька прикладів.

Небезпечна газоліна.

Газоліна парує навіть в звичайній температурі. Весь час виходить з неї пара, яка є тяща від воздуху і осідає в низу. Тому навіть відчинені вікна не все прочистять воздух. Коли пара з газоліни змішується з воздухом, то твориться мішанина, яка легко може експльодувати. Експльозія може трафитися вже при півтора відсотках газолінової пари в воздусі. Тому з газоліною все треба обходитись так обережно, якби з порохом.

В ніякому разі не можна газоліни держати в хаті, хочби в яких щільно запечатаних коновочках. Небезпека все буде. Так само газолінові печі все небезпечні і бодай в хаті ніхто не повинен їх уживати. Керосин (нафта) є богато безпечніший і зробить ту саму службу. Уживаючи газолінової печі деінебудь на дворі, треба уважати, щоб не наливати газоліни, поки ще горить.

Часто газоліною чистять одежу, але й то не зовсім безпечна справа. Як було сказано, газоліна парує і змішавшись з воздухом може експльодувати. На всякий випадок кімната повинна бути добре провітрена і треба уважати, щоб нігде не було вогню та іскор. Буває, що саме тертя при чищенню викресає іскру, яка спричиняє експльозію.

Щоб не отруїтися.

Коли в кого дома є трутина, вона повинна бути добре схована і заперта під ключем і кожда коробка чи пляшина з трутою повинна бути добре назначена, щоб через помилку не отруїтися. Не треба забувати, що діти все цікаві і діставши в свої руки що-небудь, що можна їсти чи пити, не видержуть, щоб не покушати. Тай з дорослими людьми раз у-раз трафляються випадки, що через помилку, в поспіху або на потемках, замісць ліку напються отруї.

Набита рушниця.

Коли хто мусить мати дома оружжя, то повинен теж держати його в заперті так, щоб револьвер чи рушниця не попалися в руки дітям. Стане дитина пробувати, що воно таке, і нещастя готове. Та не тільки з дітьми, а й з дорослими людьми, які вміють обходитися з оружжям, часто бувають випадки, що постріл ить себе чи другого. „Я не знав, що револьвер набитий", — се потім звичайне оправдання, коли вже за пізно знати. Хто береться чистити чи хоче кому показати стрільне оружжя, повинен все допускати, що воно набите, і перше всього обережно вийняти набої.

Електричне знаряддя.

Богато пожарів по хатах спричиняє всяке електричне знаряддя коли з ним необережно обходитись і в час не зупинити електричної струї. Нераз вже шкоди наробило звичайне електричне залізко до прасовання покинуте на дощці без того, щоб відчепити електричний провід. Електричні машинки до варення кави та всяка инша така посуда, коли з неї виварилась вода, а проте електрика далі йде, може розігрітись до того, що кинеться огонь і може счинити пожар. Уживаючи такого електричного знаряддя треба все мати на увазі, щоб в час перервати електричну струю. Теж не забувати, що навіть в такій невеликій машинці електричний провід мусить бути добре відокремлений (ізольований), а то може трафитися припадок електричного удару. Навіть електрична сила в сто вольт може спричинити серіозні наслідки.

Сірники.

Кождий день можна подибати в газеті звістку — тай не одну, що десь дитина бавилася сірниками, підпалила себе і згоріла на смерть.

Курці мають славу, що невважно кидають засвічені сірники, не дивлючись, на що впаде. А дуже часто сірник падає на матеріял, який може легко запалитись, і дуже богато пожарів буває тільки з того.

Тільки так звані безпечні сірники (сейфті) повинні находитись в хаті, але в руках дитини найбезпечнійший сірник є так само небезпечний, як і всякий инший.

Окріп і діти.

Так само часто трафляється, що дитина перекинула горнець з горячою водою і попарилась — нераз тяжко, буває, що і на смерть. Окріп, де дитина може його досягнути, так само небезпечний, як огонь або електрична струя. А попаритись вона може все, коли горнець з окропом стоїть так, що вона може його перевернути, на землі чи на столі. Діти небезпеки не розуміють. Зате вони все цікаві і лізуть всюди, куди тільки можуть залізти.

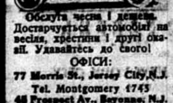
Обережно на сходах.

Раз добре злетіти зі сходів— пересічно яких десять стіп — тай досить, щоб зломати собі руку, ногу, або й шию. А злетіти не трудно, коли нема поруча, або коли на ступенях покинуто якусь річ, або коли сходи не освітлені, або коли сама людина не уважає.

КСЬОНДЗ ЗАПЛАТИВ ЗА БІЙКУ.

Римо-католицький ксьондз Пандер в Мелвил, Саск., заплатив за бійку $15.25. Така була кара з коштами, на яку засудив його місцевий мировий суддя Метюс. Ксьондз побився таки зі своїм парохіянином Іваном Конечним, з яким посварився через коні, що були зайшли на церковну землю. Ксьондз заарештував коні і Конечний мусів заплатити 50 центів, аби їх назад дістати. Відтак Конечний питав ксьондза, чи збогатився 50 центами. Слово по слову і ксьондз назвав Конечного старим дурнем та свинею, а Конечний назвав ксьондза брехуном. Тоді ксьондза вдарив Конечного два рази палкою, так що йому пішла кров по лици.

ГЕРОЯМ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ.

Сім літ тому переходила Українська Галицька Армія річку Збруч, перериваючи часово боротьбу з варварським наїздником Ляхом, щоби — як здавалося — через Київ вернути назад до Львова і нерозривно своєю геройською кровю злучити західну галузь з матірним пнем Великої України.

Йшли непобіджені, хоч знеможені в нерівнім бою галицькі полки. Несли гордо святий прапор української державности як кивот завіта з рідного попелища. Йшли не на відпочинок, але в повній свідомости нових трудів, нових боїв і нових жертв во імя Батьківщини. Уступаючи під натиском ворожої перемоги з одної частини української землі, йшли з вірою борців — героїв у другу її частину, а над карними, перенятими одним духом і одною думкою полками повівали народньо-державні прапори, на яких кривавими буквами був написаний клич: побіда, або смерть.

Не захиталися вони ні на хвилю, коли в липневий грізний час покидали останній клаптик Батьківщини своєї; коли і біль страшний, жаль безмірний, і туга й печалі розпалювали мозок огнем одчаю; коли живою кровю обкипали серця на вид золотистих ланів і мережаних піль рідних — рідних та знова не своїх, бо опять тратованих брутальною стопою наїздника.

Не захиталися тоді — над Збручем — геройські діти галицької вітки українського народу. Не впали на коліна перед фізичним переможцем отсі Великі Сини малої галицької волости. З рідної землі в огні окрадені, без стрільна і без боєздатного знаряддя, зате з великою ідеєю в серці, що спалахнула в памятну листопадову ніч, прощали тихі води Збруча і степовим вихром двигнулися вперед.

„Через Київ назад до Львова!"

Щойно сім літ минає від цего липневого дня, а здається, неначеби вічність ціла розділювала нас од цієї важливої та важкої хвилини. Довга, безконечна вічність, почерез яку недавно перебуте й пережите вживається неначе якийсь сон...

Всецілу геройську саможертву зложила стотисячна Галицька Армія, що перейшла за Збруч. Проте — її нечисленні вже, але завзяті останки, окривавленими в лютих і довгих боях та знесиленими руками винесли нічим несплямлений і чистий як хрусталь прапор української державности зпосеред згариш і руїн, у далеку сіру чужину, на скитальщину.

З запертим віддихом стежив нарід за долею своїх героїв, своїх борців, своїх синів. Придавлений варварськими ватагами чужинців, жадно ловив про них кожну вістку зпоза Збруча. Радів їхніми успіхами — терпів од їхніх втрат. Жив увесь їхнім життям, горів, як вони, завзяттям і непохитною вірою в побіду державної ідеї, у своє й дітей своїх повне, вільне життя.

І цієї могутньої віри зпеѐред сімох літ, віри в оконечну перемогу чистої і слушної справи, ніхто й нічим не зумів заломити в широких масах українського народу. Ні нащо не придалися польські тюрми й табори смерти, не помогли масові розстріли, ні сотки шибениць, ані вкінці страхіття середновічного катування. Нарід обстояв усі ці, гідні дантейського пера, тортури польського пекла і зберіг, як найбільшу святість, свою віру, свою велику державницьку мрію.

І з гордостю, хотяй розривано його живе тіло, глядів на збережений прапор цієї великої ідеї, який ні на хвилину не перестав бути його прапором, навіть тоді, коли останки борців понесли його на тернистий шлях скитальщини. У вірі й гордости своїй він і знаходив джерело відпорної сили.

Проявляв своє завзяття і свою силу нераз і не два. Давав український нарід належну відсіч лютим ворожим затіям кожним разом, як тільки посягали по його скатоване тіло й замучену душу. Давав відповідь навіть тоді, коли вже й найгрізніщий внутрішний ворог почав потаємно підривати коріння його відпорної сили й розкладати народній організм...

По мужньому і чесно відпирав усі удари. На ганебне й злочинне парижське рішення з 1923 року відгукнулися народні маси новою клятьбою-присягою на святоюрській горі. Проти отсего постановлення про нас, але без нас, залунав один голос грімкого протесту скрізь, де тільки било щире українське серце.

Але коли це рішення для народніх мас було товчком до більшого іще завзяття, то для деяких, невідповідальних, або й свідомо злочинних одиниць стало воно понукою до безсоромної руїнницької роботи. Неначе кертиці по дощі, повилазили після парижського рішення слабодухи й злочинці зі своїх нор, в яких переховували свої шкури в часі кривавих змагань за народню свободу. Появилися несовісні політичні крамарі, що державність оцінюють після процентової табелі, а народнє нещастя вважають догідним тереном спекуляції. Розмножилось опортуністичне хробацтво й намагається перегризти і переломити здоровий народній організм...

Менше, чи більше отверто, стараються отсі двоногі кертиці затягти громадянство у свої зрадницькі сіти, кидаючи йому на примару скільки вгодно „реальних здобутків". То знова появляються каригідні злочинці, що на гачок якоїсь буцімто революційности заманюють багато ідейних, активних та жалюгідних одиниць, з якими дуже швидко справляється польський прокуратор... А оба ці типи йдуть разом, рамя об рамя, і так само разом ідучи зі зовнішним ворогом, допомагають йому впрягти український нарід у погубні невільницькі шлиї польської державности.

Багато, за багато жертв поклав наш нарід за реалізацію ідеї державности, щоби зміг віддати цю ідею, а з нею й себе самого, на жировище бездушних нікчемників. За глибоко вкорінилося в народі почуття справедливости, щоб він допустив до цілковитого потоптання й забуття свого найбільшого права. І за широко розкотилася бистра фаля політичної свідомости і свідомість необхідности здобування належнього права, щоби можна було завернути її у вузке русло опортунізму.

І тому, як не намагаються наші зовнішні та внутрішні вороги, понизити і знищити велику ідею власної державности і вбиби в народі віру в її оконечну перемогу — всі ці їхні зусилля даремні.

Надиханий свобідним державним життям недавного минулого овіяний бойовим запалом своїх синів, своєї армії, її подиву гідним геройським завзяттям і твердою як криця вірою — український нарід і на західніх землях встиг уже розпростати зігнуту у вікових наймах спину і хоч як він покалічений, принищений семилітним окупаційним грабіжництвом і виснажуваний внутрішною горячкою, не дасться більше повалити під колеса чужих бистроїздних поїздів.

Не заломлять його також ні нові удари, ані нові жертви. Хто прощав сто тисяч своїх дітей у далеку непевну і многострадальну путь по світло золотої Волі, той не зжахнеться вже нічого! І з тією-ж непохитною вірою як тоді — сім літ тому — страдатиме у своєму великому стремлінню, поки не сповниться його ідеал повного незалежного життя: **незалежна українська держава на українській землі.**

Спрямуймо-ж всі наші стремління і змагання всі наші думки і діла для здійснення цеї великої святої ідеї.

Геть Ляхів — окупантів з української землі!

Хай живе вольний український нарід на своїй землі, в своїй українській державі!

(Український Прапор).

СЕРБСЬКИЙ ГОЛОС ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ.

Білгородський дневник „Реч", орган бувшого міністра Прибічевича, приносить в ч. 641, з 22. мая с. р., замітну статтю п. з. „Потомки Тараса Бульби. Україна. Погляд на українське питання з нашого становища", яку з огляду на теперішнє неприхильне до нас відношення Сербів подаємо в цілости:

„Можемо з певностю твердити, що в цілій Европі наша суспільність найменше присвячувала уваги т. зв. „українському питанню", а наша читаюча публика мало є втаємничена в подробиці того питання; їй не є відомі ні історія, ні культура, ні письменство, ні мистецтво, ні політичне життя сього так близького нам братнього народу.

„Дипльоматія бувшої Росії клала велику вагу на те, щоби її внутрішні проблеми були як найменше відомі за кордоном; вона кидала на свою агітацію великі суми гроша і досягнула ціль, що всі дивилися лише на велику славянську Росію і знали, що „русскій народ" ділиться на три групи: великороси, малороси і білороси. Часто читали ми про славних козаків, Запорожців, які боролися проти Татар і Поляків, але не знали ми того, що тих козаків, найхоробріших синів України, винищила Катерина II. і примусила їх залишити славне Запорожжя та поселитися між своїми віковими ворогами Турками.

„І не є ніяке чудо, що повстання Української Держави по революції 1917 р. було для багатьох зовсім незрозуміле. Було чимало таких, що повірили в стару байку російських шовіністів, буцімто Україну видумав німецький генеральний штаб і що вона створена німецьким капіталом. Щоб доказати, о скільки ця видумка не відповідає правді, наводимо яко примір промову Поляка Дашинського у варшавськім соймі, в якій він подає, що за світової війни повішено і постріляно 30,000 душ у Східній Галичині за симпатії до антанти, а зі своєї сторони додаємо, що як у французькій легії так і в сербськім війську боролося чимало Українців-добровольців проти центральних держав. Навала большевиків на Україну припинила, здавалося, на якийсь час цей рух, бо большевики накинулись терором на все, що носило марку українського націоналізму. Вони хотіли цілковито знищити той національний рух. Бажаючи однак прихилити на свій бік українського селянина, большевики вкінці змінили свій курс і замісць дальше нищити все, що українське, почали систематичну українізацію. Україна є тепер членом С. С. С. Р., має урядову мову українську, має свою Академію Наук, вищі школи, театри. Під сю хвилю Україна не є зєдинена, бо багато українських земель, а саме: Східна Галичина, Волинь, Полісся та инші, де живе біля 7 міліонів Українців, находиться під Польщею, Бесарабія і Буковина під Румунією, і Підкарпатська Русь під Чехословаччиною.

„Щодо Росії, треба ясно усвідомити собі, що без огляду на форму володіння в Росії, українське питання вже більше не дасть себе скинути з поверхні політичного життя, як це було колись. Можна сказати з певностю, що незалежно від того, чи Україна буде автономною частиною будучої Росії, чи буде самостійною державою, то про це рішатимуть оба ці народи самі і наші симпатії, чи антипатії до одного чи другого народу не відграватимуть ніякої ролі. З економічного боку Україна відіграє велику ролю ізза свого багацтва: збіжа, вугля, худоби, нафти і т. д., а також вигідного положення: берегів Чорного Моря і зах. границь. З політичного погляду Україна не може бути непомітною вже ізза самого числа мешканців (40 міліонів) а також ізза висшого культурного степеня в порівнанню з російським народом.

„Полишаючи вирішення болючого питання українсько-російських відносин на боці, мусимо бути приготовлені на те, що коли вступимо в звязки з нашими східними братами, то будемо мусіли числитися з впливами і політикою України. А річ зрозуміла, що не зможемо увійти в близші взаємовідносини з народом, якого ми взагалі не знаємо, а який привик дивитися на нас як на нарід, що його ігнорував. Під тим оглядом Чехи виявилися реальнійші від нас. Вони дали однаково сердечний захист як російській так і українській еміграції.

„Українці виявили багато більший інтерес для нас, ніж ми для них. І тепер, напрм., вони, находячись в дуже ненормальних і тяжких умовинах життя, находять можливість цікавитися нами, печатаючи в своїх часописах статті про наше політичне і культурне життя та переводячи на свою мову наших письменників. Длятого булоб на місці, щоб і ми, у нашім власнім інтересі, реванжувалися їм та присвятили їм більшу увагу, ніж це було дотепер".

А. Б.

В СЕМІ РОКОВИНИ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ ЗА ЗБРУЧ.

Дві українські держави, чотири фронти оборони і чотирокутник смерти!

Така формула положення на українських землях, по обох боках „історичної прірви", в другій половині 1919 р.

* * *

Побідоносні держави антанти перекроювали карту Европи на основі „права самоозначення", але з тої карти вичеркували занесену на неї в Берестю українську державу на Сході і не хотіли нанести істнувавшої вже української держави на Заході.

Зформовані під крилами держав антанти польські легіони кинено на західно-українські землі, щоб завдати остаточний смертельний удар західно-українській державі.

Те саме робила піддержувана антантою єдино-неділимська всеросійська реакція відносно української держави на Сході.

А побідоносний російський пролетаріят, борючися проти всеросійської реакції, заедно валив і „буржуазну" українську державу на Сході, самоозначуючи Україну по свойому образу і подобію.

Таке було міжнароднє положення української справи сім літ тому.

* * *

Антантське „самоозначення" зруйнувало українську державу на Заході.

Пролетарське самоозначення позбавило на якийсь час національного характеру українську державність на Сході.

Це було „самоозначення" побідників.

Побіджений український національний табор, з обох боків історичної прірви, знайшовся в чотирокутнику смерти.

* * *

Важко згадувати повні трагізму часи після переходу Галицької Української Армії за Збруч.

Ще відзивався кордон, що віками ділив єдину українську землю, єдиний український нарід між дві чужі держави.

Бо коли прийшла остання хвиля — „обєднані" розійшлися.

* * *

Зате солідарно вмирали оборонці обох держав, вояки обох армій.

В нужді, заражені хоробами, без засобів оборони, — терпеливо і по братськи спільний хрест несли.

Во імя спільної ідеї — державної незалежности і національної єдности!

* * *

Пішло ізза Збруча над Смотрич коло сто тисяч галицьких вояків.

Близько четвертини їх зложили свої козацькі кости на подільських, київських і херсонських степах.

Коло четвертини вирвалося на скитальщину в чужі західні краї, щоб зберегти себе проти того ворога, перед яким Збруч переступили, коли на це прийде слушний час.

А решта?

Коли прийшла катастрофа, решта лишилася на місці і зробила так, як підказував соціяльний інстинкт і чуття крови, — приєдналася до тих, проти кого ще вчора воювала.

Це-ж були здебільшого рідні брати, селяне і робітники!

І вони також свою ідею мали!

* * *

Минуло з того часу сім літ.

Багато за цей час змін зайшло в Европі.

Велич побідних держав антанти спала.

Антантське командування світом доходить кінця.

Набирають сили і підносять голови в цілім світі побіджені, покривджені, гноблені.

Міжнародня обстановка з кождим днем зміняється в користному й для нас напрямі.

Карта Европи мабуть незабаром буде наново перекроюватись.

Але ким? — Певно не антантою і не женевським Союзом Народів!

* * *

І на Сході не без змін.

Перед вимогами життя уступає доктринерство в соціяльній области.

Форми соціялістичної державности набирають національного змісту.

В цьому напевно є частка праці тих козаків та старшин У. Г. А., що залишилися на Великій Україні.

Большевицька диктатура панує?

Але вона потрібна для довершення тих визвольних завдань всіх народів колишньої Росії, з якими не зуміла справитись „демократія" тих народів.

Без змін лише на Західній Україні.

Без перерви сім літ населення тероризується, десятками тисяч до тюрем запроторюється, земля зайдами кольонізується, добутки національного життя нищаться.

Без перерви сім літ останні соки з українського населення податками і данинами висмоктуються, господарство селянське ситематично руйнуєтья.

Сім літ тяжкої неволі національної!

Сім літ страшної нужди матеріяльної!

* * *

Але наша неволя і наша нужда — то невилічима хороба Польщі, що доведе її до смерти.

Скорше, чи пізнійше теперішня Польща мусить умерти.

Її смерть буде нашим визволенням.

До цього мусимо готовитись, одного фронту триматись, про єдність національну дбати.

Щоб не повторився новий який куток нашої смерти.

